

Zero Waste strategija

Občine Škofja Loka in Občine Železniki

Pregled stanja na področju ravnanja z odpadki in
Zaveza občin na poti do družbe brez odpadkov

Za obdobje
(2021-2031)

ZA JAVNO OBRAVNAVO

Predmet:

Pregled stanja na področju ravnanja z odpadki in nabor ukrepov, ki se bodo izvajali v obdobju od 2021-2031 v sklopu Zero Waste Strategije Občine Škofja Loka in Železniki.

Naročnik:

Razvojna Agencija Sora d.o.o.

Poljanska cesta 2

4220 Škofja Loka

E-pošta: info@ra-sora.si

Vsebina in izdelava:

Društvo Ekologi brez meja

Trubarjeva 50

1000 Ljubljana

E-pošta: info@ocistimo.si

Vsebino sta pripravila Jaka Kranjc in Žaklina Žnajder v sodelovanju z občinama Škofja Loka in Železniki, Komunalo Škofja Loka in Razvojno Agencijo Sora.

Oktober 2021

Kazalo

POVZETEK	2
UVOD	3
IZHODIŠČA	4
3.1 Krožno gospodarstvo in zakonodajni okvir Evropske unije	4
3.2 Slovenska zakonodaja	6
3.3 Navezava na cilje trajnostnega razvoja	6
UVOD V ZERO WASTE	7
4.1 Osnovna načela	7
4.1.1 Preventiva	7
4.1.2 Ločeno zbiranje	8
4.1.3 Zniževanje količin mešanih ostankov odpadkov	8
4.2 Postopek priprave strategije	9
PREGLED STANJA RAVNANJA Z ODPADKI IN VIRI	11
CILJI	14
6.1 Kaj je možno? Primerjava s podobnimi občinami	14
6.2 Konkretni cilji do 2031	15
UKREPI	16
7.1 Javna uprava	16
7.2 Gospodinjstva	17
7.3 Sistem ravnanja z odpadki - komunala	18
7.4 Vzgojno-izobraževalne ustanove	19
7.5 Turizem in prireditve	20
KOMUNIKACIJSKI UKREPI	21
MERJENJE USPEŠNOSTI	22
9.1 Letno poročilo	22
9.2 Zero waste odbor	22
9.3 Certifikat "Zero Waste Certified City"	23
PRILOGE	24
Sistem ločenega zbiranja odpadkov na izvoru za posamezno občino	24
Rezultati sortirnih analiz 2019	25
Dodatni in podrobneje opredeljeni ukrepi	27

1. POVZETEK

Vedno bolj je jasno, da bomo morali pospešiti ukrepanje za omilitev podnebne krize in nadaljnji, okoljsko bolj vzdržen, razvoj. Lokalne skupnosti bodo pri tem igrale ključno vlogo, naslovni občini pa se tega že zavedata. V svojih trajnostnih strategijah si prizadevata tudi za gospodarno ravnanje z viri in zmanjšanje negativnih vplivov odpadkov, saj se zavedata, da je zapravljanje naravnih virov škodljivo okolju, a tudi drago in neučinkovito.

Cilj Zero waste strategije je podrobneje opredeliti korake in aktivnosti za lažje doseganje konkretnih, časovno opredeljenih okoljskih ciljev na poti k družbi brez odpadkov. V ta namen predvideva kopico ukrepov za zmanjševanje količin odpadkov na izvoru, boljše ravnanje z viri in odpadki na vseh nivojih (zapiranje snovnih zank), večje sodelovanje javnosti in spremenjen odnos do potrošnje in proizvodnje.

Izbrani cilji do leta 2031:

Občina \ cilji 2031	DELEŽ LOČENO ZBRANIH FRAKCIJ	KOLIČINA NASTALIH komunalnih odpadkov	KOLIČINA MEŠANIH komunalnih odpadkov
Škofja Loka	79 %	300 kg / prebivalca	63 kg / prebivalca
Železniki	76 %	200 kg / prebivalca	49 kg / prebivalca

Ob upoštevanju današnjega stanja, bi lahko z doseganjem ciljev občini precej zmanjšali svoj odpadkovni odtis in skupaj v teh desetih letih prihranili skoraj **259.000 €**. Vse samo zaradi manjše količine odpadkov, poslanih v odstranjevanje.

Strategijo so pripravili Ekologi brez meja v sodelovanju z Razvojno Agencijo Sora in širokim naborom deležnikov preko različnih posvetovanj. Poleg ciljev in ukrepov dokument postavlja tudi okvir za spremljanje izvajanja, spodbujanje sodelovanja in širšo prepoznavnost občin na njihovi poti izboljšav.

2. UVOD

Odpadki so eden od temeljnih problemov današnjega sveta. Vsi jih vsak dan proizvajamo, a bi jih najraje pozabili. Čeprav se je ravnanje z odpadki v zadnjih tridesetih letih bistveno izboljšalo, se skupna količina povečuje skoraj tako hitro kot gospodarska rast.

Ravnanje z odpadki tako ostaja izziv, saj z ustvarjanjem odpadkov in neučinkovitim ravnanjem z njimi zapravljamo omejene vire. Pri tem prihaja do izgube vrednosti in gospodarske škode. Še bolj pereče pa je, da negospodarna raba virov ogroža naše podnebje in ekosistemske storitve, ki so temelj blaginje in civilizacijskega napredka. Ključni izziv tako ostaja: kako omogočiti gospodarsko rast in hkrati preprečiti, da bi se stanje okolja poslabšalo?

Postati moramo družba, ki gospodarno ravna z viri, ustvari čim manj odpadkov, in snovi s posnemanjem narave čim dlje ohranja v kakovostnem kroženju. To je osnovna ideja koncepta krožnega gospodarstva, ki ga je za svojo razvojno paradigmo prevzela Evropska unija in z njo tudi Slovenija. Je pristop, ki temelji na celotnem življenjskem krogu izdelka in pripomore k boljši rabi sekundarnih surovin in nižji odvisnosti od uvoza, vrača prsti hranilne snovi, spodbuja inovacije in inovativno oblikovanje izdelkov, ustvarja nova zelena delovna mesta in zagotavlja prave gospodarske spodbude za preprečevanje nastajanja odpadkov in njihovo ponovno uporabo.

Zero waste je po drugi strani pomensko ožji koncept, ki pa je na področju odpadkov praktično sopomenka krožnemu gospodarstvu. Seže v jedro problema: preoblikovati moramo svoj odnos do virov, na novo premisliti, kako proizvajamo, trošimo in sprejemamo skupne odločitve.

To velja tako za Unijo, posamezne države članice kot za lokalne skupnosti, kjer se v končni fazi izvajajo in lomijo politike vseh ostalih nivojev. Hkrati se krepi zavedanje javnosti, da na isti način ne moremo nadaljevati v nedogled in s tem pripravljenost na ukrepanje tudi na osebni ravni. Proaktivnost občin je tako ključna za doseganje skupnih okoljskih ciljev, strategije, kot je pričujoča pa predstavljajo okvir za postopno izboljševanje stanja.

Zero waste občine so živi zgledi krožnega gospodarstva, njegove izvedljivosti ter njegovih okoljskih, gospodarskih in poklicnih koristi.

-- Karmenu Vella, nekdanji komisar EU za okolje, pomorstvo in ribištvo

Občini podpisnici strategije imata več skupnih točk. Ena je, da v obeh gospodarsko javno službo zbiranja komunalnih odpadkov (in nekatere druge) opravlja Komunala Škofja Loka, ki je tudi nosilka obsežnega nabora ukrepov iz strategije.

Druga skupna točka je, da občini v svojih strateških dokumentih prepoznavata potrebo po transformaciji v nizkoogljične lokalne skupnosti, ki odgovorno ravnaajo z viri in odpadki. Občini stremita k vključevanju ukrepov za ohranjanje narave in prostora, večjo čistost okolja, izboljšavo obstoječih upravljavskih režimov za učinkovitejšo upravljanje z energijo in odpadki, zmanjšanje količine proizvedenih komunalnih odpadkov, proaktivno ozaveščanje, vključevanje občanov v spremljanje stanja okolja in odločanje, boljši nadzor, večjo prehransko samooskrbo in spodbujanje trajnostne mobilnosti. Čisto in zdravo okolje prepoznavata kot tržno prednost predvsem za področje turizma, za katero poteka sprejemanje strategije do leta 2027, ki bo bolj osredotočena in povezana. Slednje vpeljuje več možnosti za ukrepanje: vpeljava krožnosti pri turističnih ponudnikih in organizaciji prireditvev; spodbujanje odgovornega odnosa do okolja pri občanah in obiskovalcih; ozelenitvi občin.

Zero waste strategija vsebuje velik del teh ukrepov, a jih hkrati podrobneje razdelja, bolj operacionalizira in postavi sistem za merjenje napredka. Vse aktivnosti vključujejo elemente komuniciranja, izobraževanja in ozaveščanja, saj le tako lahko spremenimo razmišljanje in posledično ravnanje, ki bo omogočilo, da postanemo družba brez odpadkov.

Z njo gredo občine pogumno na pot proti manj odpadkom in večji krožnosti. Pridružujejo se obstoječi mreži [slovenskih občin](#) z istimi cilji, ki jo v Sloveniji koordinirajo [Ekologi brez meja](#), na evropski ravni pa [Zero Waste Europe](#), ki združuje več kot 400 lokalnih skupnosti.

Za uspešno izvajanje strategije sta ključna sodelovanje in podpora številnih deležnikov. Od občanov, gospodarstva, mnenjskih voditeljev, stroke, nevladnih organizacij, do turistov in medijev. Skupaj bo pot enostavnejša, preko regionalnih sinergij pa lahko občine dosežejo še več, saj bodo lažje vplivale na omejujoč okvir v katerem delujejo.

3. IZHODIŠČA

3.1 Krožno gospodarstvo in zakonodajni okvir Evropske unije

Krožno gospodarstvo je koncept, ki je nastal kot odziv na pritisk rastočega gospodarstva in potrošnje na omejene vire in nosilno sposobnost okolja. Prehod v krožno gospodarstvo se zato usmerja v preoblikovanje, ponovno uporabo, popravila in

recikliranje obstoječih materialov in izdelkov. Temelji na uporabi energije iz obnovljivih virov, opušča uporabo nevarnih kemikalij, znižuje porabo surovin ter s skrbno zasnovo izdelkov znižuje nastajanje odpadkov proti ničelni stopnji ("zero waste"). S posnemanjem narave si prizadeva za daljše kroženje materialov in ohranjanje njihove dodane vrednosti, kolikor dolgo je to mogoče.

Evropska unija (EU) je krožno gospodarstvo kot svojo novo razvojno paradigmo prepoznala že leta 2011 s programom [Časovni okvir za Evropo, gospodarstvo z viri](#), konec leta 2013 pa še v Šestem okoljskem akcijskem programu [Dobro živeti ob upoštevanju omejitev našega planeta](#), ki določa vizijo do leta 2050. Unija se zavzema za učinkovito ravnanje z viri kot načinom doseganja večje konkurenčnosti svojega gospodarstva. V odpadkih vidi vire materialov in surovin za gospodarstvo, katerega cilj je trajnostno upravljanje materialov, ki temelji na krožnem gospodarstvu. V začetku julija 2014 je Evropska komisija objavila prvi zakonodajni paket [Na poti h krožnemu gospodarstvu: program za Evropo brez odpadkov](#), ki sta ga naslednji dve komisiji še razširili in nadgradili z novimi strategijami in prenovljenimi direktivami.

Teh načrtov ni omajal niti nastop pandemije novega koronavirusa, saj je bil prehod na nizkoogljično krožno gospodarstvo prepoznan kot edina smiselna rešitev za izhod iz nastajajoče gospodarske krize.

Z vsakim letom dobivamo več skupnih okvirjev za podporo krožnemu gospodarstvu, katerega del so tudi zelena delovna mesta in zelena mala ter srednja podjetja. Spreminjanje odpadkov v vir je za krožno gospodarstvo ključnega pomena, zato od leta 2018 naprej Evropska komisija viša odpadkovne cilje in dodaja nove; širi polje ukrepanja; viša količino namenskih sredstev; natančneje določa ključne instrumente nadzora in poročanja na področju odpadkov.

Marca 2020 je Evropska komisija objavila podrobnosti o drugem [Akcijskem načrtu za krožno gospodarstvo](#), ki je del Evropskega zelenega dogovora. Nov načrt orisuje korake in ukrepe, ki jih bodo EU in nacionalne vlade morale izvajati, da bo prehod na zero waste in krožno gospodarstvo v Evropi uspešen. Novelirani akcijski načrt za krožno gospodarstvo namerava preseči, kar je dosegla prejšnja strategija krožnega gospodarstva EU. Vsebuje nastavek okvirja politike za trajnostne izdelke kot normo, kjer naslavlja trajnostno zasnovo, krožne proizvodne procese, moč javnih naročil in opolnomočenje potrošnikov, vključno s pravico do popravil, z dodatnimi omejitvami za izdelke za enkratno uporabo, s preprečevanjem načrtne zastarelosti in prepovedjo uničevanja neprodanih izdelkov. Napoveduje celo vzpostavitev dolgoročnega cilja 50 % zmanjšanja količin komunalnih odpadkov.

Države članice so zavezane "uporabiti ekonomske instrumente in druge ukrepe za spodbujanje uporabe hierarhije ravnanja z odpadki", ki bi zmanjšali količine odpadkov, omejili energetske predelavo odpadkov na materiale, ki jih ni mogoče reciklirati,

postopno ukinili odlaganje odpadkov, zagotovili visokokakovostno recikliranje ter spodbujali razvoj trgov sekundarnih surovin.

3.2 Slovenska zakonodaja

Slovenija je po indeksu krožnosti še vedno pod povprečjem EU-27, a krožno gospodarstvo je vsaj nominalno že dlje prepoznano kot glavna razvojna usmeritev. Prehod na ta model je cilj v [Strategiji razvoja Slovenije 2030](#), [Nacionalnem programu varstva okolja za obdobje 2020–2030](#), [Strategiji pametne specializacije Slovenije](#) in [Viziji Slovenija 2050](#), zaenkrat pa v Sloveniji še nimamo bolj kratkoročnih izvedbenih načrtov in programov. Smer je bila podrobneje načrtovana s [Kažipotom prehoda v krožno gospodarstvo Slovenije](#), ki predlaga več prednostnih področij in pomembnih aktivnosti za udeležanje prehoda. Od leta 2018 je v medresorski pripravi še *Celoviti strateški projekt razogljčenja Slovenije preko prehoda v krožno gospodarstvo*. Namen projekta je prek širokega povezovanja presegati meje silosnega razmišljanja in z izvajanjem ukrepov prispevati k doseganju konkretnih rezultatov, eden od stebrov pa so prav »Pametne in krožne skupnosti«.

Bolj pragmatično gledano tudi obstoječa normativa že dlje časa sili v večjo krožnost in manj odpadkov. [Zakon o varstvu okolja](#) kot krovni področni akt med drugim določa okvir in prednostno hierarhijo ravnanja z odpadki, proizvajalčevo razširjeno odgovornost, obvezne gospodarske javne službe varstva okolja, za mestne občine pa tudi obvezni program varstva okolja. Preprečevanje nastajanja odpadkov je nato podrobneje naslovljeno v [Programu ravnanja z odpadki in program preprečevanja odpadkov](#) iz leta 2016, ki pa še ni začel.

Nacionalna zakonodaja povzema evropske direktive in v njih zastavljene cilje, ne predpisuje pa specifičnih ciljev na nobenem od področij ravnanja s komunalnimi odpadki na lokalnem nivoju. Ker pa brez lokalnega delovanja večina državnih okoljskih ciljev ni dosegljivih, so prostovoljne zaveze, kot je *Zaveza občine na poti do družbe brez odpadkov*, ključne za uspeh.

3.3 Navezava na cilje trajnostnega razvoja

[Agenda za trajnostni razvoj do leta 2030](#) naslavlja pereča civilizacijska vprašanja povezana z okoljsko trajnostjo, družbenim dobrobitom, gospodarskim razvojem, globalno pravičnostjo in izzivi pri upravljanju družbe. Predstavlja okvir za spremljanje napredka, saj ima poleg 17 splošnih področnih ciljev tudi kar 169 konkretnih. Po mnenju mednarodne organizacije ISWA odpadki v taki ali drugačni obliki ovirajo doseganje vseh krovnih ciljev, če pa se omejimo na slovenske razmere in cilje, kjer je doprinos zero waste strategij lahko največji, so to:

- cilj 11: Poskrbeti za odprta, varna, vzdržljiva in trajnostna mesta in naselja,
- cilj 12: Zagotoviti trajnostne načine proizvodnje in porabe,
- cilj 13: Sprejeti nujne ukrepe za boj proti podnebnim spremembam in njihovim posledicam.

Omeniti velja še cilja 14 in 15 glede ohranjanja življenja v morjih in na kopnem, kjer je z odpadki povezano onesnaževanje eden večjih izzivov. Celokupno je jasno, da imajo neučinkovito ravnanje z odpadki in njihove prevelike količine daljnosežne posledice. Agenda 2030 pri njihovem preprečevanju daje posebno pozornost prav lokalnim skupnostim. Sprejemanje zero waste ukrepov je torej odličen način za bližanje k zastavljenim globalnim ciljem trajnostnega razvoja.

4. UVOD V ZERO WASTE

4.1 Osnovna načela

Zero waste si prizadeva za spremembo vrednot in odnosa do izdelkov ter odpadkov. Zero waste družba bomo postali, ko bomo uspeli znižati porabo naravnih virov in energije ter spremenili koncept gospodarstva iz sedanjega linearne v krožnega.

Vključevanje skupnosti z izobraževanjem in sodelovanjem je bistveno za uspeh zero waste načrta na kateremkoli nivoju. Prebivalci morajo načrtno in aktivno sodelovati pri snovanju sistemov upravljanja z viri, ki se usmerjajo k zmanjševanju nastajanja odpadkov. Le tako se bodo spremenili vzorci trenutnega potrošniškega vedenja in se bo začelo postopno opuščanje odpadkov.

Proizvodni sistemi in infrastruktura za ravnanje z odpadki morajo biti zasnovani tako, da odsevajo obstoječi prednostni red ravnanja z odpadki, kjer so ključni:

4.1.1 Preventiva

Okvirna direktiva o odpadkih določa obveznost držav članic, da pripravijo programe preventive na področju odpadkov. Cilji preventive so potrebni zato, da sprožijo ukrepe na nacionalnem nivoju. Za nastajanje zelenih delovnih mest in za oblikovanje takšnih izdelkov, da v sistemu ne bo vedno več odpadkov, je ključnega pomena proizvajalčeva razširjena odgovornost. V praksi pomeni, da je tisti, ki daje izdelek na trg, odgovoren za njegovo zbiranje in predelavo, ko postane odpadek. Preventiva se med drugim izvaja:

- preko oblikovanja izdelkov z dolgo življenjsko dobo, ki jih je možno vzdrževati in popraviti,

- z zniževanjem uporabljene embalaže in preoblikovanjem tistih izdelkov, ki jih ni možno varno kompostirati, ponovno uporabiti ali reciklirati,
- s ponovno uporabo delov in materialov v odpadnih izdelkih po načelu krožnega gospodarstva, kjer vsak 'odpadek' enega procesa postane vhodni material za drugega, ter s tem maksimalno izkoriščanje materialov, in
- s prepovedjo plastičnih izdelkov za enkratno uporabo.

4.1.2 Ločeno zbiranje

Za ohranjanje uporabnosti materialov je potrebno ločeno zbiranje vsaj izdelkov za ponovno uporabo, različnih materialov za recikliranje, zavržene hrane in zelenega odreza z vrtov, ter ostanka mešanih odpadkov. Zero waste skupnosti v Evropi dokazujejo, da z ločenim zbiranjem lahko dosežemo 80 % do 90 % stopnjo recikliranja. V takih skupnostih na leto nastane manj kot 50 kg ostanka mešanih komunalnih odpadkov na prebivalca. V manjših skupnostih celo do pod 20 kg na prebivalca.

Zaradi preprečevanja nastajanja odpadkov in zato, da zagotovimo čiste, ločene materiale, je potrebno spodbujati zbiranje odpadkov na izvoru nastanka. Uvajanje cenovnih spodbud je eno glavnih gonil sprememb vzorcev obnašanja. Prekomerno nastajanje in slabo ravnanje z odpadki bi moralo biti ekonomsko kaznovano.

Ločeno zbiranje je potrebno nadgrajevati z lokalnimi zbirnimi centri, ki gospodinjstvom in podjetjem omogočajo varno oddajanje in ločevanje izdelkov za ponovno uporabo, recikliranje, pa tudi ločeno zbiranje nevarnih odpadkov.

4.1.3 Zniževanje količin mešanih ostankov odpadkov

Preostanek odpadkov, ki jih ne moremo ponovno uporabiti, reciklirati ali kompostirati, moramo znižati na najmanjšo možno mero. Te odpadke moramo ohranjati dobro vidne, saj to spodbuja njihovo nenehno zniževanje. Zato so bistvene sortirne analize in ukrepanje na podlagi njihovih rezultatov. Pri mešanih ostankih odpadkov se je potrebno primarno usmeriti na začetek procesa in jih preko preoblikovanja izdelka ali embalaže izločiti iz sistema s pomočjo uveljavljanja proizvajalčeve razširjene odgovornosti. Ko te možnosti ni ali je preveč dolgoročna, je za razmišljati o izboljšavah sistema ločenega zbiranja in lokalnega zmanjševanja količin problematičnih izdelkov. Tipična primera tega sta ločeno zbiranje odpadnega tekstila in spodbujanje uporabe pralnih plen.

Premostitvena rešitev za mešane ostanke odpadkov v času, ko lokalne skupnosti zvišujejo deleže ponovne uporabe, ločenega zbiranja, recikliranja in kompostiranja ter znižujejo količine nastalih odpadkov je varno odlaganje majhnih in vedno nižjih količin stabiliziranih ostankov odpadkov. Odstranjevanje je na dnu hierarhije ravnanja z

odpadki, zato je dolgoročni cilj poleg zmanjšanja količin mešanih ostankov tudi minimizacija odlaganja in sežiganja (oziroma energetske izrabe).

Zero waste ima pomemben vpliv na upravljanje tokov energije v gospodarstvu. Zero waste v energetskega smislu znižuje emisije, povezane s pridobivanjem surovin in proizvodnjo tako, da večino hranil in virov usmerja nazaj v naravne cikle prsti ali materialov preko ponovne uporabe in recikliranja. Emisije, povezane z uporabo lahko dodatno znižamo z boljšim oblikovanjem izdelkov in ekoinovacijami. Glede pridobivanja energije zero waste podpira sisteme, ki delujejo pri bioloških temperaturah in pritisku, kot so anaerobna predelava za pridobivanje bioplina, ki mu sledi kompostiranje pregnatega blata na način, da dosežemo maksimalne možne pozitivne učinke vračanja organskih snovi v prst.

4.2 Postopek priprave strategije

Enoten postopek, ki občini omogoči, da se pridruži nacionalni in evropski mreži lokalnih skupnosti na poti do družbe brez odpadkov se začne najprej z izkazanim interesom in uvodno predstavitvijo koncepta in poti. Slednjo so Ekologi brez meja izvedli v drugi polovici marca 2021, kjer so predstavnikom občine Škofja Loka in Železniki ter predstavnikom Komunale Škofja Loka predstavili program Zero waste Slovenija. Pobudnica spletnega srečanja je bila Razvojna Agencija Sora, ki vodi in izvaja različne programe in projekte s področja razvoja podjetništva, turizma, podeželja, rokodelstva in okolja ter povezuje različne deležnike na območju Škofjeloškega. Tudi pri pripravi zero waste strategije je RA Sora delovala kot ključna povezovalna institucija, s to vlogo pa bo nadaljevala tudi pri implementaciji zasnovanih ukrepov iz te strategije.

Po formalni prijavi v postopek je sledila organizacija moderirane virtualne delavnice o ukrepih (maj 2021), kjer je okrog 35 predstavnikov različnih lokalnih institucij, društev in organizacij v delovnih skupinah razvijalo zero waste ukrepe za posamezno področje (javna uprava, gospodinjstva, komunala, javno-izobraževalne ustanove ter turizem in prireditve). V prioriteto jedro nabora ukrepov je bila postavljena preventiva, to je zmanjševanje nastajanja količin odpadkov in ponovna uporaba.

Pri diskusiji in naboru ukrepov so udeleženci prispevali ideje ter vključili svoje strokovno znanje in izkušnje. Za kratkoročne ukrepe so določili tudi cilje, časovni okvir izvedbe posameznega ukrepa ter potencialne udeležence v procesu, povzeti pa so v prilogi. Po poročanju skupin je v odprtem dialogu sledila razprava in dopolnjevanje ukrepov ter nabor možnih načinov spremljanja izvajanja uspešnosti.

Poleg prednosti, ki jih zero waste strategija prinaša v posamezno okolje, so se udeleženci seznanili s primeri dobrih praks in dosežkov drugih občin na področju zmanjševanja količin odpadkov. V začetku junija 2021 so predstavniki komunale, občin Škofja Loka in

Železniki ter RA Sore v organizaciji Ekologov brez meja obiskali dobre prakse na Vrhniki. Ogledali so si zero waste prakse, ki jih izvaja JKP Vrhnika, center ponovne uporabe in trgovino Depo ter enoto Vrtca Vrhnika, ki je kot prvi uvedel uporabo pralnih plenit.

Sočasno je potekalo pridobivanje podatkov za analizo obstoječega stanja na področju ravnanja z odpadki in oblikovanje zero waste odbora, ki je bil potrjen junija 2021.

Oblikovanje končnih zero waste ukrepov je tako potekalo v naslednjih korakih:

1. Zbiranje ukrepov preko razširjene spletne delavnice in pogovorov.
2. Izločanje neprimernih ukrepov.
3. Strukturiranje, dopolnjevanje in povezovanje ukrepov.
4. Dodajanje ključnih manjkajočih ukrepov.
5. Končni izbor in konsolidiranje ukrepov v zaključeno celoto.

Nabor ukrepov je za lažji pregled in izvajanje smiselno združen po ciljnih skupinah, nosilcih oziroma sektorjih:

- javna uprava,
- gospodinjstva,
- komunala in sistem ravnanja z odpadki,
- vzgojno-izobraževalne ustanove,
- turizem in prireditve.

Za vsako ciljno skupino so bili izbrani ukrepi, ki ponujajo največji potencial za zniževanje količine odpadkov in boljše ravnanje z njimi ob hkratnem razmisleku o izvedljivosti v zadanem roku. Vrednotenje je potekalo na spletnih srečanjih ožje zero waste skupine.

S konsolidacijo se je seznam več kot 50 potencialnih ukrepov zmanjšal na 43 izbranih. Porazdelitev po ciljnih skupinah kaže, za katera področja je že bilo izbranih veliko ukrepov in za katere sektorje je v prihodnosti smiselna dopolnitev z dodatnimi ukrepi. Nabor nakazanih rešitev je bil predstavljen na spletnem srečanju širše zero waste in občinske skupine, z namenom zadnje uskladitve in spodbude občinam, da razmislijo še o specifičnih ukrepih omejenih na lastno ozemlje.

Poleg izvedbe delavnic bodo tudi ostali občani lahko podali svoje predloge za zero waste ukrepe med in po javni predstavitvi strategije. Predlogi bodo smiselno vključeni v končno različico strategije.

5. PREGLED STANJA RAVNANJA Z ODPADKI IN VIRI

Za občino Škofja Loka in Železniki gospodarsko javno službo zbiranja komunalnih odpadkov izvaja Komunala Škofja Loka. V tem poglavju je predstavljena kopica podatkov, ki opišejo stanje ravnanja z odpadki in viri tako z vidika obstoječih ukrepov kot načrtovanih. Kar ni skupnega obema občinam je izloženo v dodatne priloge.

5.1 Posnetek stanja

Za pripravo dobre zero waste strategije je nujno, da se izvede temeljita analiza in oceni trenutno stanje na področju ravnanja z odpadki in preprečevanja njihovega nastajanja. Ta ocena prvotnega stanja je kasneje tudi osnova za spremljanje učinkovitosti izvajanja strategije.

Mednarodna Zero waste zveza priporoča lokalni skupnosti upoštevanje vseh odpadkov, ki nastajajo na njenem območju in ne le tistih, ki so neposredno v njeni pristojnosti. Občina ima pristojnost nad ravnanjem s komunalnimi odpadki. Nima pa pristojnosti urejanja odpadkov, ki nastajajo v nekaterih delih javnega (npr. bolnišnice) in v zasebnem sektorju. Lahko pa zbere informacije o okvirnih vrstah in količinah odpadkov ter skuša vplivati na način nadaljnjega ravnanja z njimi.

Komunalni odpadki vključujejo odpadke iz gospodinjstev in odpadke iz trgovine na drobno, malih podjetij, poslovnih zgradb in institucij (kot so šole, bolnišnice, vladne zgradbe), ki so po naravi in sestavi podobni odpadkom iz gospodinjstev, pri čemer te odpadke zbirajo občine ali se zbirajo v njihovem imenu.

Sem spadajo tudi:

- kosovni odpadki (npr. bela tehnika, pohištvo, vzmetnice);
- vrtni odpadki, listje, pokošena trava, smeti s cest, vsebina zabojnikov za smeti in odpadki, ki nastanejo pri čiščenju trgovin;
- odpadki iz nekaterih komunalnih storitev, kot so odpadki, ki nastanejo pri vzdrževanju parkov in vrtov, javnih kopališč ob reki Sori;
- odpadki, ki nastanejo pri čiščenju cest, pokopališč in tržnic.

Poleg tega komunalni odpadki vključujejo odpadke iz istih virov, ki so jim podobni po sestavi in naravi ter:

- se ne zbirajo v imenu občin, temveč neposredno v okviru shem proizvajalčeve razširjene odgovornosti ali zasebnih neprofitnih institucij za ponovno uporabo in recikliranje, zlasti z ločenim zbiranjem;
- izvirajo s podeželja, kjer ni na voljo reden odvoz odpadkov.

Sem ne spadajo:

- odpadki iz kanalizacijskih omrežij in čiščenja odplak, vključno z blatom iz čistilnih naprav;

- gradbeni odpadki in odpadki pri rušenju objektov.

Predelava ločeno zbranih odpadkov v občini Škofja Loka in Železniki:

- mešane komunalne odpadke prevzema Saubermacher Slovenija d.o.o.
- ostale ločeno zbrane frakcije prevzemajo:
 - mešan odpadni papir: Surovina, Dinos, Komteks;
 - steklena embalaža: Surovina, Dinos, Salomon;
 - les in lesena embalaža: Toplarna Železniki, Biomasa Ovsenik;
 - kovinski kosovni odpadki: Dinos, Surovina, Komteks;
 - mešana embalaža: Salomon, Dinos, Surovina;
 - biološki odpadki: Kompostarna Rosa Vrhnika, Humko Bled;
 - OEEO: Dinos, ZEOS, Kemis;
 - nevarni odpadki: Kemis, Ganga d.o.o.;
 - odpadne nagrobne sveče: Interseroh, Sveko, Ekol;
 - rabljena oblačila in obutev: Humana, Hafner s.p., Zoltan d.o.o.

Komunala od predelovalcev odpadkov ni uspela pridobiti podatka o tem, koliko predanih odpadkov oddajo v snovno in koliko v energetske predelavo.

Količine odpadkov:

Ključni podatki za zadnjih 5 let:

- količina nastalih komunalnih odpadkov (a) skupaj in na prebivalca letno (a1);
- količina mešanih odpadkov skupaj (b) in na prebivalca letno (b1);
- delež ločeno zbranih frakcij (skupaj)

Količine odpadkov za občino Škofja Loka:

Leto	(a) skupaj zbrani KO (kg)	(b) MKO zbrani (kg)	(a1) skupaj zbrani KO / prebivalca (kg)	(b1) MKO zbrani / prebivalca (kg)	Delež MKO odloženi / skupaj zbrani KO	Delež MKO zbrani / skupaj zbrani KO	Delež VSI LOČENO ZBRANI / skupaj zbrani KO brez obdelave MKO	Prebivalci SKUPAJ
2015	6.425.901	2.312.590	280,20	100,84	0,35 %	36 %	64,01 %	22.933
2016	6.343.662	2.248.560	276,51	98,01	0,35 %	35,45 %	64,55 %	22.942
2017	6.668.614	2.381.460	291,35	104,04	0,35 %	35,71 %	64,29 %	22.889
2018	6.933.367	2.531.530	301,57	110,01	0,35 %	36,51 %	63,49 %	22.991
2019	7.206.449	2.438.270	310,41	105,03	0,35 %	33,83 %	66,17 %	23.216
2020	7.002.680	2.199.860	300,08	94,27	0,35 %	31,41 %	68,59 %	23.336

Količine odpadkov za občino Železniki:

Leto	(a) skupaj zbrani KO (kg)	(b) MKO zbrani (kg)	(a1) skupaj zbrani KO / prebivalca (kg)	(b1) MKO zbrani / prebivalca (kg)	Delež MKO odloženi / skupaj zbrani KO	Delež MKO zbrani / skupaj zbrani KO	Delež VSI LOČENO ZBRANI / skupaj zbrani KO brez obdelave MKO	Prebivalci SKUPAJ
2015	1.261.211	472.990	187,68	70,39	0,35 %	37,50 %	62,50 %	6.720
2016	1.292.374	440.780	193,21	65,90	0,35 %	34,11 %	65,89 %	6.689
2017	1.226.629	436.560	182,86	65,08	0,35 %	35,59 %	64,41 %	6.708
2018	1.301.953	465.360	194,50	69,52	0,35 %	35,72 %	64,28 %	6.694
2019	1.382.205	490.380	206,33	73,20	0,35 %	35,48 %	64,52 %	6.699
2020	1.281.215	421.000	191,63	62,97	0,35 %	32,86 %	67,14 %	6.686

Rezultati sortirnih analiz:

Od leta 2019 naprej [Uredba o obvezni gospodarski javni službi zbiranja odpadkov](#) občinam nalaga letno izvedbo sortirnih analiz mešanih komunalnih odpadkov. Metodologija je predpisana, število vzorcev pa je odvisno od števila prebivalcev. Zaradi izjemnega pandemičnega leta 2020 sledi analiza podatkov iz leta 2019. V pregledni obliki so zbrani v prilogi.

Iz deleža posameznih frakcij je razvidno, da je ločeno zbiranje potrebno izboljšati predvsem za biološke odpadke, kjer delež izstopa tudi napram sosednjim občinam. V enem vzorcu izstopa visok delež odpadnega tekstila, ni pa mogoče razbrati ali je šlo za oblačila primerna za ponovno uporabo ali za uničen tekstil, kar pa je širše nenaslovljen problem. Svojo kategorijo predstavlja plastična embalaža, ki je prevladujoč plastični odpadki in k celoti prispeva desetino mase in zagotovo višji delež prostornine. To gre le delno pripisati nepopolnemu ločevanju odpadkov, saj je veliko odpadne embalaže onesnažene in dokler obstaja, sodi med mešane odpadke.

Drugi odpadki (plenice, keramika, iztrebki malih živali, ostanki gradbenega materiala ipd.) v povprečju predstavljajo petino vzorca, drugo najpogostejšo vrsto odpadka, kar nakazuje na potrebo po izboljšavi metodologije tehtanja, ki s svojimi 23 kategorijami ne bi smela dopuščati tako visokih deležev nedoločenih odpadkov. Visok delež ostanka po prebiranju pa nakazuje na površno izvedbo analize. Vseeno pa na podlagi primerljivih analiz iz preteklosti in od drugod vemo, da v tej amorfni masi velik del odpade na plenice, ki lahko predstavljajo tudi več kot 15 % skupne mase vzorca.

Približno polovica mešanih komunalnih odpadkov ni vključena v sisteme proizvajalčeve razširjene odgovornosti, če kot olajšavo upoštevamo še biološki del odpadkov. Za njih torej proizvajalci ne čutijo dodatnega pritiska, da bi izboljšali zasnovo svojih izdelkov, materialov in poslovnih procesov. Celotno breme njihovih odpadkov je na lokalni skupnosti, kar je jasni signal, da bi občine morale prizadevati, da se vzpostavi povratna zanka za informacije, in zahtevati ukrepanje.

5.2 Obstoječi ukrepi

Obstoječi ukrepi ponovne uporabe:

Obveščanje in ozaveščanje preko razpoložljivih lokalnih medijev in priložnostno izvajanje predavanj in raznih akcij v vrtcih, šolah, podjetjih in ostalih ustanovah.

Obstoječi ukrepi preprečevanja nastajanja odpadkov:

Obveščanje in ozaveščanje preko vseh razpoložljivih lokalnih medijev, na računih za komunalne storitve, na spletnih straneh, izvajanje predavanj in raznih akcij v vrtcih, šolah, podjetjih in ostalih ustanovah.

Usmerjeni ekonomski instrumenti do sedaj še niso bili uporabljeni.

Obstoječi načini informiranja in osveščanja lokalnih prebivalcev, podjetij, ustanov in obiskovalcev (turizem) o načinu ravnanja z odpadki v občini:

- objavljanje člankov v lokalnih časopisih, ki jih redno prejemajo vsa gospodinjstva (mesečne objave v Ločanki in Ratitovških obzorjih);
- obvestila na zadnji strani računov za komunalne storitve in kot priloge računom;
- stalne objave novic na spletni strani Komunale Škofja Loka, občini Železniki in občini Škofja Loka;
- obvestila in oddaje na lokalnem radiu, npr. Radio Sora;
- izdajanje brošur, letakov;
- izvajanje predavanj v vrtcih, šolah, drugih ustanovah, podjetjih in drugim zainteresiranim skupinam.

6. CILJI

6.1 Kaj je možno? Primerjava s podobnimi občinami

Za določanje realističnih ciljev je vedno smiselno vprašanje, kaj dosegajo najboljše primerljive občine drugod. V tabelah so po trije podobni primeri iz sosednje Italije in eden iz Slovenije, ki kažejo, koliko je že danes prostora za izboljšave. Evropska okoljska agencija med drugim ocenjuje, da povprečna stopnja ločenega zbiranja komunalnih odpadkov v Evropski uniji lahko doseže 80 %, približno tak odstotek pa bo potreben tudi za doseganje cilja recikliranja iz krovne direktive o odpadkih, ki je 65 % do leta 2035.

Primerjava je narejena za vsako občino posebej in se navezuje na pridobljene podatke za leto 2019. Podatki za leto 2020 so bili na voljo, a niso bili upoštevani, saj je bilo to leto posebno v več pogledih (npr. zaprtje gospodarstva zaradi epidemije) in so lahko

izstopajoči podatki zavajajoči. Vpliv je sicer bil različen, ponekod pozitiven, ponekod negativen. S krepko pisavo so označeni najboljši rezultati na seznamu, celokupno gledano pa podatki kažejo, da tudi še malo večjim občinam uspeva dosežati precej boljše rezultate.

Občina	Št. prebivalcev	Ločeno zbrani KO	Zbrani MKO
Škofja Loka	23.216	66 %	105 kg / prebivalca
Vrhnika, Borovnica, Log-Dragomer	24.957	83,4 %	61,99 kg / prebivalca
Vittorio Veneto	27.980	84,5 %	65,90 kg / prebivalca
Pergine Valsugana	22.625	90 %	36,1 kg / prebivalca
Castelfranco Emilia	33.884	86,90 %	60,90 kg / prebivalca

Občina	Št. prebivalcev	Ločeno zbrani KO	Zbrani MKO
Železniki	6.699	64,50 %	73 kg / prebivalca
Bled	7.846	67,4 %	180 kg / prebivalca
Concordia Sulla Secchia	8.302	91 %	49,4 kg / prebivalca
Lamporecchio	8.551	88 %	41,4 kg / prebivalca
Bellusco	7.470	85 %	58,3 kg / prebivalca

6.2 Konkretni cilji do 2031

Na podlagi obstoječih rezultatov in primerjave z drugimi občinami so bili določeni cilji za naslednje kazalnike:

- delež ločeno zbranih frakcij komunalnih odpadkov,
- količina nastalih komunalnih odpadkov na prebivalca in
- količina mešanih komunalnih odpadkov na prebivalca.

V tabeli so določeni cilji za posamezno občino, ki v desetih letih predvidevajo rahlo zmanjšanje količin nastalih odpadkov, predvsem pa izboljšano ločeno zbiranje in ravnanje.

Občina \ cilji 2031	DELEŽ LOČENO ZBRANIH FRAKCIJ	KOLIČINA NASTALIH komunalnih odpadkov	KOLIČINA MEŠANIH komunalnih odpadkov
Škofja Loka	79 %	300 kg / prebivalca	63 kg / prebivalca
Železniki	76 %	200 kg / prebivalca	49 kg / prebivalca

Za ilustracijo potencialnih prihrankov se osredotočimo samo na mešane komunalne odpadke, ki so najbolj problematični in predstavljajo največji strošek. Če upoštevamo trenutne cene, trenutno število prebivalstva in da občini dosežeta cilje, bi skupaj v obeh občinah v desetih letih lahko prihranili skoraj 259.000 €. Vse že samo zaradi manjše količine odpadkov poslanih v odstranjevanje. Znižana pogostost zbiranja ni upoštevana, kar pa lahko uravnoteži potencialno višje stroške ločenega zbiranja ostalih frakcij.

S trdom na poti proti družbi brez odpadkov bodo seveda nastali tudi drugi pozitivni učinki. Ovrednoteni bodo kasneje, ko bo na voljo več podatkov in bo jasno, na katerih podpodročjih so posebni prikazi najbolj koristni in zaželeni.

7. UKREPI

Za doseganje zastavljenih ciljev je bilo v okviru procesa priprave strategije prepoznanih čez 50 ukrepov. V veliki meri predstavljajo bolj usmerjene aktivnosti in več povezovanja med različnimi deležniki.

Okvirni ukrepi so razdeljeni glede na prioriteta področja ukrepanja, nosilce oziroma ciljne skupine. Pri tem zaradi prepletenosti prihaja do podvajanja, zato so ukrepi naštetih le v najbolj smiselni kategoriji, čeprav je jasno, da se v mnogih primerih tičejo več izvajalcev in ciljnih skupin. Ozaveščanje in komuniciranje je dodatno izločeno v svoj sklop. Okvirni nabor ukrepov dopolnjujejo dodatni ukrepi vsake občine, ki so izluščeni v priložnosti.

7.1 Javna uprava

Ta ciljna skupina zajema vse občinske uprave in mestne organizacijske enote kot tudi nepremičnine v lasti mesta ter vse mestne infrastrukture (knjižnice, bolnišnice, kulturne ustanove...). Količina odpadkov se lahko v javni upravi zmanjša na primer s prilagajanjem javnih naročil, kjer se upoštevajo zero waste smernice, vključno z zero waste oskrbo na dogodkih ter promocijo pitja vode iz pipe z uporabo povratnih kozarcev. K ukrepom tega sektorja spadajo tudi različne komunikacijske kampanje, ki lahko nagovorijo veliko število ljudi, ki ustvarjajo različne tokove odpadkov.

Nabor ukrepov:

Občina kot zgled! Upoštevanje zero waste smernic pri javnih naročilih, vključno z zero waste cateringom na dogodkih, promocijo vode iz pipe in lokalnih proizvodov, ponovno uporabo pisarniškega materiala, protokolarnimi darili ipd.
Interno izobraževanje zaposlenih , organizacija delavnic in ogledi dobrih praks.
Spodbujanje k organizaciji prireditev z manj odpadki , npr. oblikovanje priročnika za izvedbo prireditev na okolju prijazen način v sodelovanju s Komunalo Škofja Loka in Ekologi brez meja; organizacija izobraževalnih delavnic za organizatorje prireditev; sofinanciranje najemnih prostorov in opreme; spodbujanje uporabe povratne embalaže; prilagoditev upravnega dovoljenja za najem javnih površin za prireditvene namene; ponudba alternativ plastičnim izdelkom za enkratno uporabo ipd.
Postavljanje dodatnih javnih pitnikov , prenova zapuščenih pitnikov, prepoznavna signalizacija in dostopnost ter promocija vode iz pipe.
Vzpostavitev komunalnega snovnega kroga , npr. zbiranje in predelava odpadne embalaže v nove izdelke (npr. tetrapak v higienske robčke).
Preučitev možnosti za postavitve brezembalažnega aparata za izdelke na rinfuzo , in postavitev zero waste kotička na primerni lokaciji, npr. na tržnici.
Preučitev možnosti za vzpostavitev centra ponovne uporabe , npr. pregled dobrih praks, priprava projekta, pregled potenciala tržne konkurenčnosti predelanih predmetov.
Vzpostavitev komunikacije za prenos informacij in znanja med različnimi organizacijami , npr. ogledi dobrih praks, organizacija delavnic in predavanj za spodbujanje zmanjševanja odpadkov in boljšega ravnanja z njimi.
Uvedba finančnih spodbud za inovacije in dobre prakse , npr. sofinanciranje brezembalažnih točilnih aparatov in embalaže za večkratno uporabo.

7.2 Gospodinjstva

Zero waste spodbuja k odgovorni potrošnji, saj mnoge izdelke in embalažo zavržemo že po enkratni uporabi. Bolj pragmatično bo za občane strategija pomenila, da v čim večji meri sodelujejo pri ločenem zbiranju odpadkov, njihovi ponovni uporabi in preprečevanju. Potrebno je višje zavedanje o obstoječih lokalnih dobrih praksah in možnostih boljše potrošnje in ravnanja z odpadki.

Največji izziv predstavlja izboljšanje razmer na skupnih odjemnih mestih pri večstanovanjskih objektih, kjer je ločevanje še vedno najslabše. Prav zato je na tem področju v ospredju prilagojena in izboljšana komunikacija z upravitelji večstanovanjskih objektov za učinkovitejše spodbujanje gospodinjstev k boljšemu

ravnanju z odpadki. Na splošno večina ukrepov iz ostalih ciljnih skupin posredno ali neposredno vključuje tudi gospodinjstva, zato je nabor ukrepov tukaj krajši.

Nabor ukrepov:

Spodbujanje življenjskega sloga z manj odpadki, npr. z organizacijo različnih delavnic, izmenjevalnic in programi izobraževanj ob okoljskih dnevih; vzpostavitev popravljavnice reči; nakupovanje brez ali z manj embalaže; promocija lokalnih ponudnikov, ki take nakupe omogočajo (izkoristi karto [Manj je več](#)).

Ozaveščanje o zmanjševanju količin zavržene hrane, npr. spodbujanje k odgovornemu načrtovanju obrokov; organizacija izmenjav presežkov hrane ipd.

Pregled možnosti sofinaciranja začetnega paketa pralnih plen za mlade družine.

Spodbujanje hišnega ali skupnostnega kompostiranja, npr. priprava izobraževalnih delavnic za pravilno kompostiranje, pisne smernice, povezovanje krajevnih skupnosti pri ureditvi skupnostnega vrta.

7.3 Sistem ravnanja z odpadki - komunala

V okviru tega sklopa ukrepov so upoštevane obstoječe in planirane aktivnosti Komunale Škofja Loka, ki za občini Škofja Loka in Železniki zagotavlja izvajanje obveznih gospodarskih javnih služb, in deluje v sloganu "V službi ljudi, na strani narave." V občini Škofja Loka komunala izvaja oskrbo s pitno vodo, odvajanje in čiščenje komunalne in padavinske odpadne vode, zbiranje in prevoz komunalnih odpadkov. Medtem ko v občini Železniki pokriva samo aktivnosti vezane na odpadke. V sklopu delovanja komunale se vzdržuje zaprto odlagališče nenevarnih odpadkov Draga, ki je v lasti občin Škofja Loka, Železniki, Gorenja vas - Poljane in Žiri. Odlaganje, predelavo in odstranjevanje odpadkov izvajajo pooblaščen prevzemniki odpadkov.

Komunala ima aktivno vlogo na področju sprejemanja in izvajanja ukrepov, ki bodo pripomogli k večji osveščenosti lokalnega prebivalstva o pomembnosti zmanjševanja odpadkov in boljšemu ravnanju z njimi.

Nabor ukrepov:

Intenzivno ozaveščanje občanov (informiranje preko spletne strani - zero waste kotiček; prisotnost na dogodkih in prireditvah; predavanja in sodelovanja z različnimi institucijami; izvajanje različnih akcij na temo zavržene hrane in ponovne uporabe, spodbujanje hišnega kompostiranja ipd.)

Vzpostavitev ločenega zbiranja papirja od vrat do vrat (pilotna izvedba v drugi polovici 2021 v enem delu Občine Škofja Loka).

Vzpostavitev ločenega zbiranja odpadnega jedilnega olja na 3 lokacijah v Škofji Loki in 2 lokacijah v Železnikih.
Jasno označevanje eko otokov in zabojnikov - kaj spada v zabojnik in kaj ne; spletna aplikacija; abecednik odpadkov.
Spodbujanje boljšega ločevanja in zmanjševanja odpadkov s sistemom nagrajevanja , npr. "Ker ločuješ, manj plačuješ" z upoštevanjem uredbe MEDO.
Spodbujanje uporabe embalaže za večkratno uporabo na prireditvah in promocija vode iz pipe , npr. možnost najema mobilnega pitnika in kozarcev.
Spodbujanje uporabe pralnih plen in drugih trajnostnih menstrualnih pripomočkov (sodelovanje z zdravstvenimi domovi in občinami).
Pregled možnosti za predelavo manjših količin gradbenega odpada iz gospodinjstev , npr. za nasipe ali zasipe ter za utrjevanje in posipavanje cest.

7.4 Vzgojno-izobraževalne ustanove

Ta ciljna skupina zajema vse šole, vrtce in izvajalce otroškega varstva na področju občin ter izobraževalne centre za odrasle. V tem sektorju izpostavljamo projekte, ki vodijo k zmanjšanju količin odpadkov ter boljšemu ločevanju odpadkov v teh ustanovah kot tudi na projekte, ki vključujejo zero waste vsebine v izobraževalne načrte. Z zero waste ukrepi znotraj vzgojno-izobraževalnih ustanov bi se zavedanje na to temo zasedrilo že v najmlajše prebivalce obeh občin.

Nabor ukrepov:

Interno izobraževanje zaposlenih in usposabljanje osebja na temo preprečevanja odpadkov ter optimalnega ravnanja z odpadki , npr. priprava smernic za interno zmanjševanje odpadkov in upoštevanje zero waste smernic pri ZJN .
Priprava in izvedba projektov, ki vodijo k zmanjšanju količine odpadkov ter boljšemu ločevanju odpadkov v izobraževalnih ustanovah , npr. ozaveščanje o preprečevanju zavržene hrane; izobraževalne delavnice; organizacija izmenjevalnic igrač, šolskih potrebščin, knjig; zbiralne akcije papirja, zamaškov, tekstila, računalniške opreme ipd.
Organizacija (letne) čistilne akcije oz. tedensko dežurno čiščenje skupnih prostorov in okolice; izboljšane in kreativne označbe zabojnikov; konstantno opominjanje pomembnosti manjše potrošnje in zmanjševanja odpadkov.
Vključevanje zero waste vsebin v izobraževalni program , kjer pokrivamo tri ciljne skupine - šolnike, otroke in starše; izobraževalne delavnice v naravi - primeri dobrih in slabih praks; predvajanje in diskusija dokumentarnih filmov ipd.
Preučitev možnosti in priprava načrta vzpostavitve rabe pralnih plen in vrtcih.

Spodbujanje pitja vode iz pipe (v zbornicah, kuhinji, v učilnicah) in ukinitvev plastičnih lončkov za enkratno uporabo (na voljo kozarci, steklenice ali uporaba lastne jeklenke); uporabe lastnih skodelic pri osebju.

7.5 Turizem in prireditve

V to ciljno skupino sodijo vse dejavnosti povezane s turizmom in vse prireditve, ki jih organizirajo javne ustanove ali se dogajajo na javnih površinah. Cilja se predvsem na velike javne prireditve, kot so festivali, sejmi ter športne in kulturne prireditve, kjer nastaja velika količina odpadkov. Vseeno pa je veliko ukrepov primernih tudi za manjše prireditve. Organizacija prireditev vseh velikosti ponuja mnoge možnosti za preprečevanje odpadkov, saj so idealno okolje za informiranje in senzibiliranje obiskovalcev. Večino odpadkov na prireditvah predstavljajo različni izdelki za enkratno uporabo, pogosto pa še hrana. Izkušnje iz drugih občin dokazujejo, da je možno skupne količine odpadkov na prireditvah celo razpoloviti, stopnjo ločevanja pa dvigniti na čez 90 %.

Odpadki so eden najpomembnejših okoljskih vplivov gostinsko-turističnega sektorja, saj uporablja velike količine potrošniškega blaga, ki ima pogosto zelo kratek rok uporabe. Upoštevanje zero waste smernic na področju turizma in s tem zagotavljanje prehoda v krožno gospodarstvo poleg ohranjanja kakovostnega naravnega okolja prinaša še vrsto drugih prednosti: boljša javna podoba, manjše emisije toplogrednih plinov, nižji stroški nabave ter boljšo povezanost z lokalnim okoljem.

Nabor ukrepov:

Spodbujanje udeležencev ter organizatorje prireditev k uporabi kozarcev, pribora in druge opreme za večkratno uporabo, npr. uvedba kavcij; zagotavljanje pralnih storitev; možnost najema mobilnih pitnikov; delo s sponzorji; občinski predpisi za prepoved plastike za enkratno uporabo ipd.

Aktivna komunikacija z udeleženci in organizatorji prireditev kako ravnati z odpadki in kako jih preprečiti, npr. uvedba zelene straže za usmerjanje in ozaveščanje na dogodkih; kreativna in preprosta promocijsko-ozaveščevalna gradiva; organizacija izobraževalnih delavnic za organizatorje in turistične ponudnike.

Spodbujanje in promocija trajnostne mobilnosti pri organizaciji prireditev in dostopu do glavnih turističnih točk, npr. dogovori s prevozniki, zagotovitev javnega transporta, izposoja koles, varna kolesarnica, stebrički za popravilo koles ipd.

Vzpostavitev dodatnih pitnikov na javnih površinah in ob večjih rekreacijskih površinah ter uvedba mobilnih pitnikov na prireditvah, npr. Tek 4 mostov.

Dodatna izpostavljenost in promocija dogodkov in prireditev z manj odpadki.

Spodbujanje turističnih ponudnikov k zmanjševanju količin odpadkov in uporabi ekoloških standardov in certificiranih znakov, npr. sofinaciranje certificiranja preko razpisov za podjetništvo, svetovanja, dvig minimalnih standardov.

Preučitev možnosti za vzpostavitev prodaje promocijskih jeklenk ali steklenic za vodo z namenom spodbude, da je voda iz pipe kvalitetna in pitna, ob hkratni omejitvi dostopnosti plastenk.

Postavitev dodatne ozaveševalne table pri vstopu v občino, npr. "Dobrodošli, pomagajte nam postati občina brez odpadkov."

8. KOMUNIKACIJSKI UKREPI

Osnovno pravilo pri učinkoviti komunikaciji je pozitiven pristop in ne kaznovalna politika. Sprememba navad je pri uvajanju zero waste v domače okolje, poslovanje in delovanje različnih organizacij ključna. V prvi vrsti je namen ozaveščanja delovati spodbudno, da čim več subjektov v programu zero waste prepozna priložnosti in aktivno sodeluje pri snovanju sistemov upravljanja z viri, ki se usmerjajo k zmanjševanju nastajanja odpadkov. Vključevanje skupnosti je ključno za spremembo vzorcev trenutnega potrošniškega vedenja in za postopno opuščanje odpadkov. Pri tem se bodo upoštevale najbolj priljubljene komunikacijske platforme in kanali v lokalnih skupnostih, da bi dosegli čim več ljudi. Zelo pomembno je idejo o zero waste predstaviti na način, da jo skupnost posvoji, da v njeno izvedbo začne vlagati pozitivno energijo in da pri tem ne nastaja preveč dodatnih odpadkov.

Namreč zero waste poleg spreminjanja navad in vedenjskih vzorcev vključuje tudi umeščanje novih pravil na področju trajnostnega razvoja občin in vsakega posameznika. S primerno zasnovano komunikacijo in transparentnostjo bo slednje lažje dosegljivo, zato je pomembno, da je vsak občan seznanjen s konceptom zero waste in ga tudi razume ter deluje v njegovem duhu.

Komunikacijski ukrepi so horizontalni in že vključeni v ukrepe prejšnjega poglavja. V nadaljevanju izpostavljamo dodatne ukrepe.

Konstantno ozaveščanje in informiranje lokalnega prebivalstva, npr. na spletni strani Občine Škofja Loka pod okriljem [Loško je ekološko](#); RA Sora pod [sekcijo okolje](#) in mesečnika; stalna rubrika v [Loškem glasu](#) na temo zero waste, deljenje dobrih praks ipd.

Upoštevanje prioritete pri komuniciranju: spodbujanje preventive, manjša potrošnja in ohranitev tistega kar je že v obtoku.

Priprava komunikacijskega materiala za učinkovito vključevanje zero waste smernic v podjetništvo in ostalih gospodarskih ter javnih sektorjih; poudarek na vizualni komunikaciji

za spreminjanje navad občanov in spodbujanje prenove poslovnih procesov s krožnim pristopom.

Organizacija delavnic kako komunicirati z različnimi ciljnimi skupinami za optimalni doseg in ozaveščanje vseh občanov o zero waste.

Zero waste družinski izziv - spodbude za vnos zero waste praks v gospodinjstva, medijsko spremljanje kampanje; kampanja po vzoru tujine.

Zero waste izziv v vzgojno-izobraževalnih ustanovah - tekmovanje med razredi v količini zmanjšanih količin odpadkov; merjenje, spremljanje, poročanje; praktično učenje.

9. MERJENJE USPEŠNOSTI

Vsaka dobra strategija ima poleg ciljev zastavljenih po principu SMART tudi mehanizme za preverjanje njihovega doseganja. V tipični zero waste strategiji sta temu namenjena najmanj dva ukrepa: priprava javnih letnih poročil in srečanja zero waste (nadzornega) odbora.

V prvi polovici leta 2021 je zaživel še mednarodni certifikat "Zero Waste Certified City" ("Zero waste občina"), ki postavlja tako jasne minimalne kriterije kot področja, na katerih je možno doseči izboljšave, vključno z načini merjenja uspešnosti in višanja transparentnosti.

9.1 Letno poročilo

Poročilo nima definiranega formata, za merjenje uspešnosti pa mora vsebovati najmanj **podatke o doseganju ciljev** v obravnavanem letu ter **pregled izvedenih ukrepov**. Lahko je združeno s programom dela za naslednje leto, kar bo oboje obravnavano na sejah zero waste odbora.

9.2 Zero waste odbor

Odbor je formalno telo, ki bdi nad implementacijo zero waste strategije in pri tem skrbi za zastopanost mnenj širšega nabora deležnikov. Sestavljajo ga najmanj predstavniki:

- občine,
- komunalnega podjetja,
- nacionalne zero waste organizacije in
- nevladnih organizacij civilne družbe.

V izogib podvajanju dela in kot podpora medobčinskemu povezovanju je bil za občini Škofja Loka in Železniki ustanovljen skupni zero waste odbor. V njem so poleg

predstavnikov posameznih občin, komunalnega podjetja in nacionalne zero waste organizacije tudi po en predstavnik nevladnih organizacij za občino Železniki in predstavnika dveh nevladnih organizacij za občino Škofja Loka. V Sloveniji imajo nevladne organizacije formaliziran demokratičen način imenovanja predstavnikov v lokalne in državne odbore, česar sta se občini poslužili tudi za skupni zero waste odbor.

Naloga odbora je, da sodeluje pri razvoju in implementaciji zaveze, oceni kritične korake, definira rešitve v primeru težav pri izvedbi ali rokih, podpira izvajanje zaveze ter poroča nacionalni zero waste organizaciji. **Odbor se mora sestati najmanj enkrat letno**, da obravnava in sprejme letno poročilo za preteklo leto ter potrdi načrt za tekočega. Dodatna srečanja člani organizirajo po potrebi, ob večjih spremembah, težavah ali priložnostih, ki zahtevajo hitrejšo obravnavo in širši pogled. Torej takih, ki jih ne more razrešiti občina sama.

9.3 Certifikat “Zero Waste Certified City”

Marca 2021 je bil prvič javno predstavljen enoten evropski sistem prepoznavanja prizadevanj občin na poti do družbe brez odpadkov, mednarodni certifikat “Zero Waste Certified City”. Nadgrajuje in nadomešča slovenski sistem, poimenovanje pa ostaja isto — “Zero waste občina”. Pričujoča strategija je odločen korak k pridobitvi tega certifikata, saj upošteva vse njegove zahteve.

S sprejemom zaveze in strategije je občini na voljo naziv “Zero Waste Candidate City”, potem pa ima dve leti časa za izvedbo prve zunanje revizije za pridobitev certifikata “Zero Waste Certified City”. Revizorji ocenijo ukrepe, dosežke in procese izvajanja strategije na podlagi vnaprej znanih kriterijev (obveznih in točkovanih). Glede na doseženo število točk občina prejme certifikat z eno do pet zvezdicami, ob nadaljnjih revizijah pa se število prilagodi.

Občinam bo novi sistem certificiranja služil kot okvirni seznam kako do boljših rezultatov in manj odpadkov. Preko povezovanja z evropskimi strokovnjaki in drugimi članicami mreže bodo imele izboljššan dostop do strokovnega znanja, idej, potencialnih projektov in mednarodne prepoznavnosti.

PRILOGE

1. Sistem ločenega zbiranja odpadkov na izvoru za posamezno občino

Odpadki, ki se zbirajo od vrat do vrat:

Vrsta odpadka	Pogostost odvoza: Škofja Loka	Pogostost odvoza: Železniki
Mešani komunalni odpadki	13-krat, 26-krat in 52-krat letno	13-krat in 26-krat letno
Organski kuhinjski odpadki	52-krat letno	52-krat letno
Mešana embalaža	13-krat, 26-krat in 52-krat letno	13-krat in 26-krat letno
Kosovni odpadki	Na »dopisnice«, največ 2-krat letno	1-krat letno
Zeleni vrtni odpad	Zbiramo v zbirnem centru	Lastno kompostiranje

Odpadki, ki se zbirajo na ekoloških otokih:

Vrsta odpadka	Pogostost odvoza: Škofja Loka	Pogostost odvoza: Železniki
Mešana embalaža	Samo na 3 lokacijah, 1-krat tedensko oziroma po potrebi	/
Steklena embalaža	26-krat letno	13-krat letno
Papirna in kartonska embalaža	52-krat letno	26-krat letno
Tekstil (oblačila, obutev...)	Da, vendar zbirajo zunanji izvajalci, praznjenje po potrebi.	Da, vendar zbirajo zunanji izvajalci, praznjenje po potrebi.

Odpadki, ki se zbirajo v posebnih akcijah:

Vrsta odpadka	Pogostost odvoza: Škofja Loka	Pogostost odvoza: Železniki
Nevarni odpadki	2-krat letno	1-krat letno

Občani občine Škofja Loka uporabljajo 1 zbirni center: ZC Draga , kjer zbirajo vse vrste komunalnih odpadkov iz gospodinjstev in iz storitvene ter trgovinske dejavnosti.

Občani občine Železniki uporabljajo 1 zbirni center: ZC Studeno, kjer se zbirajo vse vrste komunalnih odpadkov iz gospodinjstev.

2. Rezultati sortirnih analiz 2019

Tipi odpadkov / Sestava v %	Železniki 1	Železniki 2	Škofja Loka 1	Škofja Loka 2	Škofja Loka 3
Papir in karton ter lepenka					
Papir in karton ter lepenka, ki ni embalaža (brez papirnatih serviet, brisač in robčkov)	2%	3%	5%	2%	1%
Papirnata in kartonska embalaža ter embalaža iz lepenke	1%	2%	2%	1%	1%
Sestavljena (kompozitna) embalaža, kjer je prevladujoč material papir	0%	1%	1%	2%	0%
Zelena biomasa in naravni les (odpadki z vrtov in parkov)					
Veje	0%	0%	0%	0%	0%
Ostala zelena biomasa (listje, trava, ipd.)	0%	0%	9%	0%	0%
Biorazgradljivi kuhinjski odpadki in odpadki iz restavracij					
Organski kuhinjski odpadki iz gospodinjstva (plus papirnate serviete, brisače in robčki)	30%	33%	35%	37%	18%
Odpadki z živilskih trgov (s tržnic)	1%	0%	0%	0%	0%
Plastika					

Plastika (brez OEE0 in baterij)	1%	1%	3%	1%	2%
Plastična embalaža	14%	14%	8%	8%	3%
Sestavljena (kompozitna) embalaža, kjer je prevladujoč material plastika	0%	0%	0%	0%	0%
Steklo					
Steklo	0%	0%	0%	0%	1%
Steklena embalaža	1%	3%	1%	1%	1%
Kovine					
Kovine (brez OEE0 in baterij)	1%	1%	1%	0%	2%
Kovinska embalaža	1%	1%	1%	1%	0%
Sestavljena (kompozitna) embalaža, kjer je prevladujoč material kovina	0%	0%	0%	0%	0%
Odpadki iz lesa					
Odpadki iz lesa (brez vej)	3%	0%	0%	2%	0%
Lesena embalaža	0%	0%	0%	0%	0%
Oblačila, tekstilije					
Oblačila, tekstilije, obutev	8%	6%	5%	7%	42%
embalaža iz tekstila	0%	1%	0%	1%	0%
Zavržena EEO ter baterije in akumulatorji					
Zavržena EEO	0%	1%	0%	4%	0%
Baterije in akumulatorji	0%	0%	0%	0%	0%
Drugi odpadki (plenice, keramika, iztrebki malih živali, ostanki gradbenega materiala ipd.)	27%	26%	9%	30%	19%
Ostane po prebiranju	10%	6%	18%	3%	10%
skupaj sortirano v %	100%	100%	100%	100%	100%
skupaj sortirano v kg	321,8	305,3	338,55	306,75	352,1

3. Dodatni in podrobneje opredeljeni ukrepi

Ukrep	Podporne organizacije	Rok	Viri
Širjenje mreže pitnikov (spodbuda obnove obstoječih pitnikov in postavitve novih pitnikov) Škofja Loka: vključitev pitnikov v urbane piane (popis 17 vodnjakov) Železniki: postavitve pitnika pri športnem parku Dašnica in razširitev na druge lokacije v sklopu drugih projektov	Občina, RA Sora, LAS loškega pogorja, organizatorji prireditvev, Zavod za turizem, šport in kulturo	Do leta 2024	EU projekti, sofinanciranje občine - lastna sredstva
Uvedba mobilnih pitnikov na prireditvah , npr. Tek 4 mostov	Občina, komunala, organizatorji prireditvev	Do leta 2022	Občinsko sofinanciranje, organizatorji, sponzorji
Pridobitev certifikata Voda iz pipe in dodatna promocija pitja vode iz pipe	Občina Železniki	Do leta 2022 - kontinuirano	
Vzpostavitev Centra Ponovne Uporabe v Škofji Loki Občina lahko zagotovi prostor, poiskal se bo primeren izvajalec dejavnosti	Občina Škofja Loka, komunala, gospodarska družba, FVD Kranj	Do leta 2023	EU projekti za zagon CPU, sofinanciranje občine - lastna sredstva
Vzpostavitev zero waste kotička - stojnica / brezembalažni aparat na primerni lokaciji (npr. tržnica)	Občina, RAS, podjetje - izvajalec storitve	Do leta 2023	Projektno sofinanciranje
Ukinitev širše uporabe plastike za enkratno uporabo na vseh javnih prireditvah in v javnih ustanovah (prioritetno z učinkovito komunikacijo in z dopolnitvijo javnega naročanja ali z možnim sprejemom novega občinskega odloka)	Občina, komunala, RAS, izobraževalne ustanove, organizatorji prireditvev	2022/23	Občinsko sofinanciranje, del komunalnega prispevka, prijavnine na dogodek, sponzorji
Spodbujanje uporabe embalaže za večkratno uporabo na prireditvah: nabava kozarcev za večkratno uporabo in vzpostavitev sodelovanja z izvajalcem čiščenja ter možnost najema opreme	Komunala, Občina Škofja Loka - Loško je ekološko	Do 2022 - kontinuirano	Namenska poraba sredstev zbranih s komunalnim prispevkom?
Spodbujanje ponudnikov k uvedbi ekoloških standardov in certificiranih znakov , ki podpirajo zmanjšanje embalaže izdelkov ali	RAS, JZR, Občina, ponudniki, turistična	Do leta 2023	Občinsko sofinanciranje, preko občinskih razpisov,

so dobavljivi v povratnih embalažah	društva		sponzorji
Pogostejše zbiralne akcije: papirja, tekstila, zamaškov, tonerjev, baterij, računalniške opreme idr.	Šole in vrtci, komunala in drugi prevzemniki	V skladu z LDN šole in vrtca	Podjetja za odvoz zbranega materiala / predmetov
Organizacija izmenjevalnica oblačil, igrač, knjig, šolskih potrebščin idr.	Šole in vrtci	V skladu z LDN šole in vrtca	
Spodbujanje uporabe pralnih plen in trajnih menstrualnih pripomočkov (ozaveščevalne akcije, povezovanje z ZD, vrtci in šolami)	Zdravstvene ustanove, vrtci, šole, občina	2022/2023 - kontinuirano	
Zbiranje papirja od vrat do vrat	Komunala, občina	Druga polovica 2021 - pilotno	Namenska poraba sredstev zbranih s komunalnim prispevkom
Vzpostavitev ločenega zbiranja odpadnega jedilnega olja: tri lokacije v Škofji Loki in dve lokaciji v občini Železniki	Komunala	2021/22	Namenska poraba sredstev zbranih s komunalnim prispevkom
Posodobljeno označevanje eko otokov: nove nalepke kaj spada v zabojnik, nadgradnja abecednika odpadkov ...	Komunala, občina	Do 2022	Namenska poraba sredstev zbranih s komunalnim prispevkom
Priprava komunikacijskega materiala za učinkovito ozaveščanje zaposlenih v javnih ustanovah in ozaveščanje občanov	Občina, RAS, komunala, Ekologi brez meja	2021/22	RAS - projektni razpis, občinska sredstva
Priprava načrta za ozaveščanje in spodbujanje ponudnikov hitre prehrane k zmanjševanju količin odpadkov , npr. za čim manj embalaže pri dobavi, pakiranju in serviranju hrane; izbiro lokalnih sestavin; možnost prevzema hrane v lastni embalaži; znižanje zavržene hrane	Občina Škofja Loka	2022	
Analiza ukrepov, ki jih v vzgojno-izobraževalnih ustanovah že izvajajo in katere ukrepe bi bilo najbolj smiselno vključiti najprej	Občina Škofja Loka in Železniki, RAS	V prvi polovici 2022	